

ПІДТРИМКА СЕЦЕСІОНІСТСЬКИХ РУХІВ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БЕЗПЕКУ ЄВРОПИ

Закінчення «холодної війни» спричинило ліквідацію Радянського Союзу у кінці 1991 року та істотну активізацію діяльності сецесіоністських рухів. У статті розкрито підтримку Російською Федерацією сецесіоністських настроїв на Сході України. Це перманентне джерело нестабільності на територіях Донецької та Луганської областей має високу інтенсивність, яка супроводжується значним політичним насиллям та надзвичайною кількістю жертв. Сецесіонізм на Сході України істотно поєднаний із сепаратизмом та терористичною боротьбою. У кінцевому результаті це призвело до квазіутворень – Донецької народної республіки та Луганської народної республіки. Росія як третя сторона виявилась не тільки прямим агресором, але й провідним актором у підтримці сепаратистського руху на Сході нашої Держави. Для цього країною-агресором були використані «гібридні» методи боротьби: економіко-геополітичні чинники, використання приватних військових компаній та інші методи, розкриті у даній статті.

Ключові слова: сецесіонізм, сепаратизм, тероризм, «гібридна» агресія, економічна складова.

Постановка проблеми. Як відомо, розпад СРСР у 1991 році призвів до епохальної зміни політичної карти тодішнього світу. Відбулась радикальна зміна міжнародних відносин. Радянська імперія розпалася на суверенні держави. Держава, яка була побудована на принципі перетворення націй на суспільний устрій, а їх ідентичність була замінена класовою солідарністю, була приречена на розпад. На думку російського географа, засновника пасіонарної теорії етногенезу Л.М. Гумільова, центр, який уособлювала в собі Російська Федерація, керувався не національними інтересами, а людоненависницькою комуністичною ідеологією. Влада рад, реалізуючи економічні утопії, насильно переміщувала народи з місця на місце. Тому і не варто дивуватись, що як тільки з'явилась можливість, «окраїни» захотіли позбавитись від такої опіки.

Марцінко Наталя Миколаївна, науковий співробітник науково-дослідного відділу (механізованих і танкових військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Марцінко Н.М., 2020

Проте центральна влада продовжувала безвідповідальну інтернаціональну «політику соціального вибору» і в результаті не тільки не змогла їх втримати, але й втратила Москву (*Гумилев & Ермолаев, 1992*). Крім того, у Союзі панувала система, яка керувала усіма сферами життя, особливо економікою. Економічні зв'язки між соціалістичними республіками були незначними. Більшість контактів відбувалась через Москву. Комуністичний режим надійно цементував суспільство за допомогою тоталітаризму. Американський історик, який досліджував історію Росії та Радянського Союзу, вважав, що історія цієї країни визначалась як «велика утопічна авантюра нашого століття» (*Malia, 1999*). Ця авантюра не давала керівникам можливості відмовитись від системи репресій, не поєднувала комунізм із економічною лібералізацією. Однопартійність та політична несвобода не дозволяли трансформувати суспільні та політичні відносини (*Urban & Igrunov & Mitrokhin, 1997*). Отже, диктатура комуністичної номенклатури (меншості) над більшістю не давала можливості реформувати та адаптувати Радянський союз до викликів часу, зокрема гонки озброєнь та рівня життя ліберального європейського суспільства. Розпад був неминучим. Варто визнати, що спроби переходу на ринкову економіку все ж таки були. Наприклад, відносна автономність суспільного життя з'явилась у період НЕПу та у період перебудови. Проте цей досвід йшов у розріз із поняттями комунізму і був ліквідований. На думку доктора економічних наук Катерини Самарі, «реформатори бюрократичного планування, котрі відкидали сталінізм без радикальної критики його політичної системи, дуже швидко дійшли до теоретизування навколо хибної альтернативи: або бюрократичне планування (та державний тоталітаризм), або раціональність ринку (та свобода)» (*Samary, 1988: 3*). Реально обирались критерії, які визначали чинники включення національної економіки до світового ринку з повною закритістю національного ринку.

Метою статті є розкриття підтримки Російською Федерацією сецесіоністських настроїв на Сході України. Це перманентне джерело нестабільності на територіях Донецької та Луганської областей має високу інтенсивність, яка супроводжується значним політичним насиллям та надзвичайною кількістю жертв. Сецесіонізм на Сході України істотно поєднаний із сепаратизмом та терористичною боротьбою. Росія, як третя сторона, виявилась не тільки прямим агресором, але й провідним актором у підтримці сепаратистського руху на Сході нашої Держави. Для цього країною-агресором були

використані «гібридні» методи боротьби: економіко-геополітичні чинники, використання приватних воєнних компаній та інші методи, розкриті у даній статті.

Вклад основного матеріалу. Створений у 1922–1924 рр. Радянський Союз, по суті, правомірно можна називати відновленою імперією, оскільки даному утворенню притаманні всі ключові елементи імперії: сильний політичний центр, який постійно тяжіє до розширення та контролю; насильство ідеологічне або релігійне; відчуття кінцевої мети тоталітарної еліти (Lonescu, 1965: 7). Союз рад був, правда, дещо зменшений у розмірах Російської імперії, проте з багаточисленними народностями, які мали декоративний запис у конституціях про вільний вихід із Союзу. Подібність Радянської держави із царською Російською імперією була помічена багатьма емігрантами, які з ненавистю ставились до комуністів. Російські переселенці підтримували більшовицьку владу за те, що вона врятувала Росію від розпаду. Саме у емігрантських колах у 20-х роках ХХ століття з'явилися перші євразійці, ідеї яких формувались на створенні альтернативного політичного проекту для всього людства, в центрі якого – ідея Росії як самобутньої цивілізації. Євразійці-емігранти підтримували російський націоналізм та розвивали ідею «Святої Русі». Згодом, на початку 1990-х років, ці ідеї були відроджені і трансформовані Путіним та його прибічниками. Трансформація була наслідком небажання РФ втрачати своє домінування на пострадянському просторі. Так розпочалось «євразійське» збирання земель, яке стає головною доктриною Кремля, а відтак передумовою тотального світового панування.

Сьогодні актуальною є думка професора Роджерського університету Олександра Мотиля про шкоду російського колоніалізму: «У випадку України та загалом пострадянських країн цивілізаційної шкоди завдав не так російський колоніалізм, як радянський тоталітаризм, що знищив усі форми державності, законності та вільного життя. І після колапсу цієї системи довелося починати все з нуля: одночасно будувати і держави, і нації, і ринкову економіку, і культуру. Та різниця в посткомуністичній трансформації між пострадянськими та східноєвропейськими країнами полягає в тому, що перші після побудови державного організму на цьому переважно і зупинилися, застрягнувши в морі корупції та самозбагачення. Держава виступала джерелом наживи чиновників і лобювання інтересів олігархів, які не були зацікавлені в економічному розвитку» (Пагіря, 2012).

Імперські плани очільника Кремля очевидні та полягають у приєднанні України, без якої всі «союзні утворення» РФ стають нежиттєдієздатними структурами. Анексія Криму та введення «зелених чоловічків» на Сході України, де проходить «визволення російськомовного населення», мовою «гібридної» агресії говорить нам про початок формування нового світового центру сили. Ці процеси призвели до формування на територіях суверенних держав квазіутворень. У сучасному світовому науковому дискурсі цей політичний хід отримав назву «сецесіонізм», у країнах пострадянського простору найчастіше використовують поняття «сепаратизм».

Хоча сецесіонізм та дезінтеграція держав переслідували людство всю його історію, вивчення цього поняття почалося на початку 90-х років ХХ століття. Термін «сецесія» походить з давньоримської історії. Цим терміном назвали процес виходу плебейів зі складу Давнього Риму. Ця своєрідна дезінтеграція держав у цивілізаційній історії відбувалась постійно, проте сучасне поняття «сецесії» було сформоване під час війни за незалежність Сполучених Штатів Америки (США) у 1775–1783 рр. У той час відбулось відокремлення американських колоній від Великої Британії із створенням держави США. Звідси, сецесіонізм – поняття, яке позначає дезидерат виходу із держави з обов'язковим розривом зв'язків з центральною політичною владою на підставі прагнення незалежності. Звідси очевидним є факт, що сецесія за певних обставин може переходити у сепаратизм. Вирішальною відмінністю між цими поняттями залишається процес легітимізації центральної політичної влади. Сепаратизм на сецесію перетворює прагнення до суверенітету із визнанням, чи невизнанням легітимності існуючої центральної влади. Причинами, які спонукають до сецесії, є право народу на самовизначення, небезпека втратити свою етнічну ідентичність, дискримінація представників відповідної етнічної групи. Також важливим чинником сецесіоністських рухів є нерівномірний розподіл економічних преференцій, ресурсів, благ, тобто економічна складова.

Керманічі країни-агресора використовують перипетії європейської історії для переходу до відкритого протистояння на Сході України. Агресія штучно роздувається деструктивними силами Кремля щодо виникнення центрів сецесіоністських конфліктів.

Втім мирна сецесія здебільшого є виключенням з правил. Випадок із гібридною агресією, яка відбувається на Сході України,

підготовленою і розпаленою Російською Федерацією, є прямим тому доказом. Цей невіршений конфлікт призвів до утворення квазідержав: Луганської народної республіки та Донецької народної республіки, які юридично визнані Абхазією, Південною Осетією, Придністров'ям – квазіутвореннями Російської Федерації, а сам факт участі збройних сил Росії у захисті російськомовного населення та самопроголошених утворень перетворився у лютому 2014 року на анексію Криму з включенням його територій до складу РФ.

Особливістю невизнаних Луганської народної республіки та Донецької народної республіки, які підтримуються Кремлем, є поєднання формального юридичного суверенітету з відсутністю емпіричного наповнення державності (*Failed States III: Globalization and The Failed State, 2000*). У цих квазіутвореннях відсутня самостійна зовнішня політика. Фінансування відбувається із російського бюджету. На очільних посадах знаходяться особи, які «відряджені» на територію східної України. Так, інтернет-видання *Gazeta.ua* повідомляє, що саме у Кремлі призначали нового керівника Луганської народної республіки Л. Пасічника та Донецької народної республіки Д. Пушиліна (*Путін призначив нового «керуючого» ДНР і ЛНР, 2018*). Інтернет-портал Еспресо інформує, що ватажок Луганської народної республіки Л. Пасічник підтвердив про свою співпрацю з помічником президента Російської Федерації В. Сурковим (*Новий керівник «ЛНР» зізнався у тісній співпраці з Сурковим, 2017*). Крім того у фейкових республіках відбувається масова дискримінація за національністю або іншими ознаками, що походить від руйнації правопорядку без формування нового. У інтернет-просторі є безліч інформації, яка підтверджує створення концтаборів і масових поховань на Донбасі (*Концтабори і масові поховання на Донбасі, карта СБУ, 2014*). Це залякування призвело до того, що більшість населення новоутворених держав має російське громадянство. РФ відіграє головну роль у створенні невизнаних Луганської народної республіки та Донецької народної республіки для здійснення гібридного впливу на європейський світ. Саме Росія оснащує сепаратистські армії озброєнням для ведення бойових дій (*Кинг, 2001: 63-66*).

У результаті найбільшої гібридної агресії ХХІ століття на території Європейського континенту, за даними ООН, загиблими вважаються 9940 осіб, 23455 осіб були поранені. Ці цифри включають 298 пасажирів рейсу МН-17, які стали жертвами

терористичного акту 17 липня 2014 року, коли літак Малайзійських авіаліній був збитий російськими військовими із зенітно-ракетного комплексу «БУК». Близько 1 млн 584 тис. мешканців Криму та Донбасу були змушені покинути свої домівки. Економіка Донбасу практично повністю зруйнована. Устаткування багатьох колись потужних українських заводів вивезено на територію РФ. Ситуація із затопленими гірничо-видобувними шахтами загрожує масштабною екологічною катастрофою всій Європі.

Професор Майкл Хечтер на прикладі «кельтської периферії» показав, як різниця культурних відносин між центром та периферіями впливає на економічну політику центру (*Hechter, 1975*). Однак Хечтер не зміг пояснити причини бунтів колонізованих народів. Крім того, його теорія не дозволяє прогнозувати проміжки часу, у які виникають протести. Ці конфлікти необхідні РФ для підризу країн, які займають першість, особливо на Близькому Сході та у Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Це призводить до підвищення цін на енергоносії та підризу згоди у єдності Євро-Атлантики, особливо між США та Китаєм, США та Іраном. Такі дії Кремля призводять і до дезінтеграції ЄС та НАТО, як наслідок, поява ініціативи створення власних збройних сил Європейського союзу. У листопаді 2018 року президентом Франції Еммануелем Макроном запропонована ідея створення єдиної європейської армії, оскільки до цього часу Європа жила під захистом Сполучених Штатів Америки у рамках НАТО (*Куса & Джанашия, 2019*). Автори статті інтернет-порталу «Укрінформ» наголошують на думці Еммануеля Макрона та Ангели Меркель про тенденцію переосмислення Європою свого місця у світі та створення нового центру впливу із позбавленням США одностороннього домінування. Проте ця європейська ідея відволікає світ від «гібридної» загрози з боку Кремля.

Якщо російські лідери зможуть успішно реалізувати нову геостратегію, то дана агресія (багатополярна за своєю природою) стане новою межею міжнародної безпеки. Про такий розвиток подій ще у 2014 році попереджала президент Литви Д. Грибаускайте: «Якщо терористичну державу, яка веде відкриту агресію проти свого сусіда, не зупинити, вона пошириться на Європу й далі» (*Грибаускайте пояснила, чому звинувачує Росію в тероризмі, 2014*).

Для забезпечення контролю над пострадянським простором правляча еліта Росії активно використовує «гібридні» методи агресії для процвітання сепаратистських настроїв. Так апробація

пройшла на територіях Анголи (до 1992 року), Таджикистану (1992 рік, 1993–1997 рр.), Придністров'я (1992 рік), Чечні (1994–1996 рр.), Північному Кавказі (з 1999 року до сьогоднішнього дня), Ефіопії (2000 рік), Грузії (2008 рік), завдяки чому російські військові фахівці розробили нові концепції «гібридної» агресії, що дозволило перенести лінію стратегічної оборони подалі від своїх кордонів та зменшити вплив у цих країнах інших світових та регіональних держав-лідерів. Відповідні зміни прослідковуються і у керівних документах, зокрема щоразу зазнає трансформації воєнна доктрина Російської Федерації (*Военная доктрина Российской Федерации, 2014*). У доктрину вносяться доповнення, які чітко вказують на зміну геополітичних поглядів керівництва Кремля. Хоча правки і виглядають ззовні незначними, але, по суті, вказують на вибраний напрямок перерозподілу впливу на нові осередки економічного росту. У редакції 2014 року, на відміну від редакції 2010 року, відбувається посилення глобальної конкуренції, посилюється напруга у різних сферах міждержавної та міжрегіональної взаємодії, процеси економічного та політичного розвитку втрачають стабільність (*Указ Президента Российской Федерации, 2010*). Аналізуючи зміни, які закладені у новій редакції, напрошується думка про готовність Москви до введення військового положення та переведення країни та економіки у режим мобілізації. Одночасно відбулось відпрацювання сценарію військової агресії, на думку В. Горбуліна, вперше це мало місце, під час проведення стратегічного навчання «Захід-2013», яке проходило 19–28 вересня 2013 року. Ідентичний підхід спостерігався у побудові російського угруповання військ, які були задіяні на Донецькому оперативному напрямку в серпні-жовтні 2014 року (*Горбулін докладно проаналізував, як Росія роками готувалася до агресії проти України. Навіть масова культура – елемент війни, 2016*).

Цей напрямок був вибраний для того, щоб зберегти національно-економічний суверенітет у складі глобальних інтеграційних груп. Юрген Хабермас у своїх працях наголошував, що рішення, які приймаються ключовими акторами світової економіки «примусово», стають обов'язковими для виконання всіма учасникам процесу, навіть якщо до прийняття рішення вони не залучались (*Хабермас, 2005: 291-299, 368*).

При розгляді Федерального закону «Про ветеранів», прийнятого 16 грудня 1994 року у редакції, яка діє з 1 січня 2018 року, можна прослідкувати широкую сепаратистську географію бойових дій. У

даному законі вказується перелік держав, територій та проміжки часу ведення бойових дій за участю громадян Росії (*Федеральний закон Російської Федерації «О ветеранах», 1995*). У переліку тих, хто заслуговує на нагороди, перераховані не тільки військово-службовці та військовозобов'язані особи, які були скеровані в інші країни органами державної влади СРСР та Російської Федерації, а, як стверджує російське видання «Фонтанка.ру», командир «групи Вагнера» Дмитро Уткін також був нагороджений орденами та медалями. Звідси беззаперечно можна зробити висновок, що «мирна» Російська Федерація воювала усі 28 років поспіль.

Цікавим для розуміння висвітлених питань є Федеральний закон Російської Федерації у редакції, яка діє з 1 січня 2017 року, «Про протидію тероризму» (*Федеральний закон Російської Федерації «О противодействии терроризму», 2017*). Відповідно до цього закону тероризм – це «ідеологія насильства і практика впливу на ухвалення рішень органами державної влади, органами місцевого самоврядування або міжнародними організаціями, пов'язана з залякуванням населення і (або) іншими формами протиправних насильницьких дій». Таке визначення усіх громадян України, які відстоювали свою позицію на Майдані, зачисляє у категорію «терористи». Правляча верхівка РФ за своєю суттю є диктаторським органом, а будь-які виступи із волевиявлення є для неї прямою загрозою. Для утримання своїх диктаторських позицій Кремлю необхідно використовувати методи, які не підлягають під традиційне бачення протиборства, що застаріло. Провідними військовими спеціалістами Російської Федерації були запропоновані нові методи сутності військової боротьби та війни зокрема. Для цього активно виснажується економіка держав (під виглядом конкуренції та боротьби за лідерство в окремих галузях економіки), проводиться відповідний інформаційний вплив для розпалювання сепаратистських настроїв, а для застосування «жорсткої» сили використовуються не тільки регулярні війська, але й послуги приватних військових компаній (ПВК). А також у рамках ОДКБ передбачається взаємодія із невизнаними республіками (Абхазія, Південна Осетія), що вказує на підконтрольність цих територій.

Саме за таких умов відбулася анексія Криму у лютому 2014 року, а розпал сецесіонізму на територіях східних та південних областей України призвів до оголошення урядом в квітні цього ж року початку «Антитерористичної операції» (далі – АТО). Події у 2014 році розвивались дуже швидко:

травень 2014 року – запеклі бої за Донецький аеропорт;
червень 2014 року – збитий у Луганському аеропорту літак Іл-76 (загинуло 46 осіб);

липень 2014 року – збитий український військовий гвинтокрил;
липень 2014 року – збитий пасажирський літак авіакомпанії «Malaysian Airlines» (загинуло 298 пасажирів та члени екіпажу);
серпень 2014 року – вторгнення підрозділів регулярних військ Збройних Сил РФ на територію України без оголошення війни.

За даними експертів, на території східної України було ідентифіковано 12 частин повітряно-десантних військ, 77 військових частин спеціального призначення ГРУ РФ, 4 військово-морські частини, 5 формувань Нацгвардії РФ, приватні військові компанії та бандформування (*Russian military units that fight in Donbas, 2016*). Служба безпеки України встановила участь приватної військової компанії, так званої групи Вагнера, у конфліктах на Сході України. За інформацією, яку подає голова СБУ Василь Грицак, 277 членів «групи Вагнера» брали участь у військових діях на Донбасі та в Сирії, 67 з них загинули. Також СБУ встановлено причетність «вагнерівців» до знищення Іл-76, штурму Луганського аеропорту і подій у Дебальцево (*Наемники ЧВК "Вагнера" воевали в Донбассе с 2014 года и были причастны к уничтожению ИЛ-76 – СБУ, 2016*). Функціонування таких формувань не підкріплено ніякими законодавчими актами, тобто є незаконним, що дозволяє керівництву РФ стверджувати, що «іх там нет» або «іх тудя не посилалі». У світі діяльність приватних військових охоронних компаній врегульована у «Документі Монтро», який був прийнятий у 2008 році. Цей документ підписали 17 країн, зокрема США, Великобританія, Китай, Франція, Німеччина. Даний законодавчий акт санкціонує діяльність осіб, які не перебувають на державній службі, щодо надання послуг військової охорони об'єктів, обслуговування бойових комплексів, підготовки військовослужбовців (*Документ Монтрэ о соответствующих международно-правовых обязательствах, 2008*). Використання «приватників» – це один із основних інструментів «гібридної» агресії. Що стосується фінансового обігу приватних військових компаній – суми приблизні, проте чималі. За даними некомерційної організації Wagon Want, обсяг ринку приватних військових послуг становив у 2016 році 100–400 млрд. доларів (*Призраки войны: как в Сирии появилась российская частная армия, 2016*). Це ж джерело повідомляє, що опубліковані

суми можна порівняти з обігом фінансів «Башнафти», та вони на третину більші, ніж у «Норнікеля». Інтернет-портал Forbes розкриває тонкощі кадрової проблеми. Зокрема, наголошується на перевазі відбору кандидатів у бік професіоналів, оскільки «натаскати» і перевчити офіцера спецназу, який прослужив 15 років снайпером, набагато легше, ніж «виросити» професійного військовика з нуля» (Ерофеев, 2018). Ще варто зазначити, що утримання «приватників» обходиться замовникам набагато дешевше, ніж сил регулярної армії. Крім того, «замовники» уникають політичної відповідальності за нормами міжнародного права. І, знову, економічний фактор – це прибутки від отримання сплати податків у бюджет.

Так, скажімо, зокрема «вагнерівці» проходять підготовку на базі Молькіно Краснодарського краю. Утримання бази знаходиться на балансі Міністерства оборони РФ, що доводить їх зв'язок із офіційним Кремлем та стало підставою того, що 20 червня 2017 року були введені персональні санкції проти Дмитра Уткіна засновника і лідера «групи Вагнера», Сполученими Штатами Америки (*Russia/Ukraine-related Designations and Identifications, 2017*). Зокрема, і компанії Євгена Пригожина також потрапили під розширені санкції, оскільки йому інкриміновано зв'язки із «ЧВК Вагнер». Окремо варто зазначити, що Євген Пригожин – наближений до російської влади ресторатор та монополіст у сфері військового харчування, клінінгу, будівництва та енергетики.

Проте в контексті певних обмежень світових інвестицій в російську економіку більш активно почали прослідковуватись інвестиції у Казахстан та Білорусь, зробивши ці держави зонами виходу на російський ринок в обхід санкцій. Починаючи з 2014 року цю тенденцію можна наглядно відслідковувати за звітами Федеральної митної служби РФ. Так, у 2016 році зовнішньоторговельний оборот Росії у порівнянні з 2015 роком знизився на 11,2%, експорт знизився на 17%. Проте у фізичному вираженні експорт збільшився за рахунок переорієнтації експортних потоків. Частка ЄС зменшилась із 44,8% до 42,8% на користь країн Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), в основному, Китаю – з 28,1% до 30%. Частка країн СНД залишається сталою. Проте лідером серед країн Євразійського економічного союзу за об'ємами торгівлі з Росією є Білорусія із товарооборотом 26,3 млрд. доларів (Алексеев, 2017: 30).

Зріс об'єм взаємної торгівлі в Євразійському економічному союзі протягом 2015 – 2016 рр.: з Вірменією – на 139 %; з Білорусією – 93%; з Казахстаном – 89%; з Киргизстаном – 103%; з Росією – 101% відповідно (*Осинина & Глотова, 2017: 47*).

Упродовж всього періоду проведення Антитерористичної операції та Операції Об'єднаних сил на Сході України Росія готувала та підтримувала дії бойовиків та колаборантів. Адже РФ «на публіку» віддає перевагу невійськовим методам ведення сучасної війни. «Гібридна» агресія Кремля в першу чергу направлена на залякування, деморалізацію та підлив устрою нашої Держави. Такі дії мають усі шанси стати ендемічними та нескінченними.

Гібридна агресія проти України виявила багато слабких сторін у наших Збройних Силах, економіці, політиці, ідентичності, і навіть інформаційному просторі. Промисловість залишається енерговитратною та малоефективною. Нам, українцям, і нашим сусідам європейцям необхідно знайти адекватні відповіді та стратегію на роки вперед для подолання агресора, подолання мотивів «гібридної» війни Кремля – страху, гордості, вигоди. Російське населення знаходиться у стані «замкненого простору», що призводить до повернення усіх найгірших радянських ознак, зокрема «навколо вороги, які хочуть нас знищити». Це виправдовує дії керівників РФ зі збільшення витрат на військово-промисловий комплекс, на що вказують звіти Стокгольмського інституту проблем миру SIPRI (*SIPRI. Yearbook 2018. Armaments, Disarmament and International Security. Summary, 2018*). Україна та світ в цілому не повинні допустити використання Росією свого права «вето», яке виявилось інструментом «гібридної» агресії та розповсюдження сецесіоністських конфліктів.

Прагнення РФ зберегти національний економічний суверенітет та залишитись активним гравцем у складі інтеграційної групи вимагає великий оборонний бюджет. Стокгольмський інститут проблем миру (SIPRI) у 2018 році оприлюднив звіт про стан міжнародного ринку озброєння і військової техніки та витрати країн на оборону (*SIPRI. Yearbook 2018. Armaments, Disarmament and International Security. Summary, 2018: 6*). У звіті зазначено, що військові витрати у 2017 році мали тенденцію до зменшення та досягли 1739 млрд доларів США, що складало 1,1% у натуральному вираженні. Спеціалісти SIPRI стверджують, що найбільші військові витрати, не зважаючи на майже 10% скорочення, має

Пентагон (610 млрд доларів США). Друге місце у рейтингу посідає Китай із витратами на оборону близько 228 млрд доларів. У порівнянні із 2017 роком військові витрати Китаю збільшились на 5,6%, що говорить про зміну трендів по розподілу капіталу та призводить до гео економічної напруги. На третьому місці Росія із тенденцією до зростання воєнного бюджету на 4,1%. За десять років військові витрати Росії збільшились на 97%. Ці показники наочно демонструють активну підготовку Кремля до агресивного вирішення питання лідерства у міжнародній коаліції, створення багатовимірної та багатосторонньої конфронтації із використанням прагнень сепаратистсько налаштованого населення. Проте, такі інвестування РФ підривають економіку країни-агресора. Кремль втручанням і розпалюванням сепаратистських настроїв відтворює свій історичний імперіалізм, який призводить до занепаду у вигляді поглиблення економічної, соціальної, демографічної кризи та внутрішніх етнічних конфліктів. Щоправда, як показує історія, цей фактор вже призвів до краху практично всіх відомих імперій. Хоча найвигіднішим сценарієм для РФ, на нашу думку, був би вихід із конфронтації із Заходом та використання можливостей Росії для подальшого економічного та соціального розвитку.

Крім того, викликає занепокоєність прозорість військових витрат РФ у світі, оскільки Кремль є одним із найбільших постачальників озброєння (*SIPRI. Yearbook 2018: 7, 8*).

Особливим чинником зовнішньої політики Росії є прагнення керманців Кремля будь-якою ціною забезпечити контроль над пострадянським простором. Починаючи з 1991 року, Москва намагалась реінтегрувати пострадянський простір на зразок Європейського союзу (створювались: Митний союз, ЄврАзЕС, Євразійський економічний союз тощо). Економіка Росії перетворилась на сировинну, що не дозволяє їй бути центром інтеграційного тяжіння. Близькість, з одного боку, Європейського союзу, з іншого – Китайської Народної Республіки та Ірану призводить до втрати минулої могутності. Тому РФ вдається до дестабілізації пострадянських країн та України зокрема. У публічному просторі вважається, що «гібридна» агресія проти України розпочалась 21 лютого 2014 року. Сталось це набагато раніше. Для Російської правлячої еліти Україна-незалежна видається непорозумінням, яке необхідно виправити (*Геополітика Дугина – без України не будети Росии, 2015*). Першою спробою було 28 серпня 1991 року,

коли віце-президент РФ А. Руцкой, прибув до Києва для того, щоб змусити керівництво України відмовитись від незалежності. Після цієї дати було ще безліч територіальних претензій до України, таких як: постанова ВР РФ від 21.05.1992 року № 2809-1 щодо зміни статусу Криму; аналогічна постанова від 09.07.1993 року щодо статусу міста Севастополь (*Український інститут національної пам'яті, 2019*). Москва намагалась підтримувати ілюзію добросусідських відносин, про що був підписаний договір у 1997 році. Проте процес демаркації Державного кордону на місцевості РФ гальмувала. Нова сторінка відносин між державами розпочалася з приходом до влади В. Путіна. На перших порах він дотримувався політичної мети Б. Єльцина про «створення інтегрованого економічного та політичного об'єднання держав, яке здатне претендувати на гідне місце у світовому співтоваристві» (*Указ Президента Російської Федерації от 14 сентября 1995 года № 940, 1995*).

Економіка України послаблюється економічними нападами, які розтягнуті у часі. Зокрема, ці дії можна сплутати з конкуренцією між країнами та боротьбою за лідерство в окремих галузях економіки. Власне до таких дій і вдавалося керівництво Кремля при веденні «газових» воєн з Україною (*Герасимов, 2013*).

За даними німецької консультативної групи при уряді України Інституту економічних досліджень та політичних консультацій в Україні впливає, що до 2005 року імпорт газу в Україну становив 58 млрд м³ (70% загального об'єму внутрішнього споживання). Імпортерами газу виступали Росія (34 млрд м³) та Туркменістан (24 млрд м³). Транзит російського газу у європейські країни здійснювався через українську газову систему (ГТС). Ці дії призводили до арбітражу та численних тінювих угод з продажу газу трейдерами далі в ЄС з надприбутками (Німецька консультативна група при уряді України Інституту економічних досліджень та політичних консультацій в Україні, 2006). Нова влада у 2005 році вирішила переглянути імпортні газові угоди для більш прозорих домовленостей, за якими оплата здійснюється готівкою і транзит газу чітко відмежовується від імпорту та встановлення справедливої ціни російського газу. Результати цих домовленостей призвели до різних очікувань, проте специфіка стану україно-російський економічних відносин набула конфліктного характеру. В результаті ми отримали “газову війну” 2006 року та згодом – “газові суперечки” у 2009 році.

Начальник Генерального штабу збройних сил Російської Федерації генерал армії Валерій Герасимов справедливо відзначає, що в сучасному світі велике значення мають не розміри збройних сил, а їхня здатність здійснювати швидкі й ефективні операції на будь-якому театрі воєнних дій, зокрема – у нетрадиційних умовах. Особливо в умовах бурхливого зростання суто невоєнних методів боротьби: «комплексного застосування політичних, економічних, інформаційних та інших невоєнних заходів, реалізованих з опорою на воєнну силу» (Герасимов, 2016).

У висновках хочеться наголосити на відсутності консолідації в Україні або на її фрагментарній реалізації без певної системності. Саме цей фактор призводить до втілення «гібридних» задумів східного сусіда-агресора, оскільки більшість населення Сходу України було мало залучено до загальноукраїнського дискурсу та сецесіоністського конфлікту. Так історично склалось, що на цих територіях проживає більшість російськомовного населення. До того ж російськість проникала в цей регіон цілеспрямовано, завдячуючи Російській імперії та Радянському Союзу. Так, науковці з Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України стверджують: «багатівікове перебування Донбасу в складі централізованої Російської імперії та СРСР зумовило домінування тут, а особливо після знищення автономії гетьманського устрою, моноцефального типу політичної організації, ментальних та соціокультурних особливостей регіону. Авторитарний спосіб і стиль життя та відповідна політична культура, що характеризували Російську імперію та СРСР, а отже, й Донбас, упродовж сторіч прищеплювали населенню регіону віру і довірливість до держави, влади, «твердої і сильної руки». З їх діяльністю воно пов'язувало надії на реалізацію власних інтересів, розв'язання всіх соціальних проблем» (Донбас в етнополітичному вимірі, 2014: 511). Саме контакт з Москвою розглядається у цьому регіоні, як повернення до Радянського Союзу разом з його перевагами: зарплатами, соціальними благами та статусом. Кремль, у свою чергу, в створеному Донбасі розв'язував свої економічні та геоелектричні завдання. Ярослава Володимирівна Верменич, український історик, яка досліджувала проблеми історичної регіоналістики України, справедливо зазначає, що Москва створила для себе підвладний економічний простір та пропагувала ідею особності цього регіону, в якій економічна спільність має набагато більше значення, ніж етноконфесійна

(Верменич, 2015: 989). Неможливо не погодись із дослідницею у тому, що східний регіон України – це типове пограниччя, де відбувалося зіткнення культурних традицій та не було чітких демаркаційних меж між окремими зонами впливу, проте у свідомості мешканців був чіткий поділ «свій-чужий» (Верменич, 2015:18). Ці фактори сприяли виникненню особливого типу суспільства зі своїм уявленням про патріотизм. Тому необхідно втілити у життя відповідну стратегію послідовної децентралізації та відмови від периферійних відносин із врахуванням внутрішніх адміністративних кордонів, культури, символів, міфів (Верменич, 2015: 69).

Проте, економічний чинник є більш вагомим для прогнозування проявів насильства з боку повстанців і встановлення контролю над територіями, ніж належність до російського етносу чи мови спілкування. Сепаратисти на Сході України стали «проросійськими» не тільки через мову спілкування, а в більшості, через торгівлю з Росією, завдяки чому покращувався їхній економічний добробут. Доцент політичних наук Юрій Жуков стверджує, що уряду знадобилося більше часу на звільнення захоплених сепаратистами населених пунктів, які залежали від торговельних відносин з Росією, ніж на звільнення тих поселень, де трудові ресурси були менш залежними від російського експорту (Жуков, 2015).

Хочеться наголосити на необхідності залучення західного світу до стримування російської агресії. Не треба забувати, що в умовах глобалізації конфлікти перестають бути компетенцією “національних інтересів”, а загрози стають глобальними. Необхідно створювати систему колективної безпеки, активізувати діалог між європейськими державами та орієнтуватись на загальноєвропейські цінності.

Використані посилання

Алексеенкова Е. (2017). ЕАЭС к 2025 г.: приоритеты и ожидания государственных. *Перспективы развития проекта ЕАЭС к 2025 году. Специальный выпуск*. Доступно <https://www.slideshare.net/RussianCouncil/2025-76977167> [Дата звернення 06 Лютий 2019].

Верменич Я. (2015). *Донбас як порубіжний регіон: територіальний вимір*. Київ, Інститут історії України НАН України, 2015. 989 с.

Военная доктрина Российской Федерации (2014). Российская газета. Федеральный выпуск № 6570 (298). Доступно <https://rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html> [Дата звернення 05 лютого 2019].

Геополитика Дугина – без України не будет и России (2015). Бізнес. Медіа. Доступно https://bzns.media/foreign_policy/Geopolitika_Dugina_bez_Ukrainy_ne_budet_i_Rossii-228099/ [Дата звернення 10 лютого 2019].

Герасимов В. (2013). Ценность науки в предвидении. *Военно промышленный курьер*. Выпуск № 8 (476) Доступно <https://www.vpk-news.ru/articles/14632> [Дата звернення 31 січня 2019].

Герасимов В. (2016). *По опыту Сирии*. Военное обозрение. 11 сентября 2016 года. Доступно <https://topwar.ru/92056-po-opytu-sirii.html> [Дата звернення 2 лютого 2019].

Горбулін докладно проаналізував, як Росія роками готувалася до агресії проти України. *Навіть масова культура – елемент війни* (2016). Доступно http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/65583/Gorbulin_dokladno_proanalizuvav_jak_Rosija_gokamu_gotuvalasja [Дата звернення 10 Лютий 2019].

Грібаускайте пояснила, чому звинувачує Росію в тероризмі (2014). Доступно http://news.liga.net/ua/news/politics/4172953-gr_bauskayte_poyasnila_chomu_zvinuvachu_ros_yu_v_terorizm.htm [Дата звернення 31 січня 2019].

Гумилев Л., Ермолаев В. (1992). Горе от иллюзий. *Вестник высшей школы (Alma Mater)*, № 7-9.

Документ Монтрё о соответствующих международно-правовых обязательствах и передовых практических методах государств, касающихся функционирования частных военных и охранных компаний в период вооруженного конфликта (2008), Монтрё, 34 с.

Документи парламентів України та Росії 1990-х років щодо статусу Криму та міста Севастополя (1990). Український інститут національної пам'яті. Доступно <http://www.memory.gov.ua/publication/dokumenti-parlamentiv-ukraini-ta-rossii-1990-kh-rokiv-shchodo-statusu-krimu-ta-mista-seva> [Дата звернення 11 лютого 2019].

Документи парламентів України та Росії 1990-х років щодо статусу Криму та міста Севастополя. Український інститут національної пам'яті. Доступно <http://www.memory.gov.ua/publication/dokumenti-parlamentiv-ukraini-ta-rossii-1990-kh-rokiv-shchodo-statusu-krimu-ta-mista-seva> [Дата звернення 11 Лютого 2019].

Донбас в етнополітичному вимірі (2014). Київ, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 579 с.

Ерофеев И. (2018). *Чужая война. Как зарабатывают частные военные компании*. Forbes. Доступно <http://www.forbes.ru/biznes/357417-chuzhaya-voynakak-zarabatyvayut-chastnye-voennye-kompanii> [Дата звернення 06 Лютий 2019].

Жуков Ю. (2015). *Экономика восстания на Востоке Украины*. VoxUkraine. Доступно <https://voxukraine.org/ru/the-economics-of-rebellion-in-eastern-ukraine-ru/> [Дата звернення 07 Лютий 2019].

Кинг Ч. (2001). Негосударственные государства Евразии. *Конституционное право: Восточноевропейское обозрение*. № 4 (37), С. 366.

Концтабори і масові поховання на Донбасі (карта СБУ) (2014). Доступно <https://www.radiosvoboda.org/a/26620447.html> [Дата звернення 03 Лютий 2019].

Куса І, Джанашия І. (2018). *Європейська армія: не реально і не потрібно, і ЄС, і Україні*. Доступно <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2581412-evropejska-armia-ne-realno-i-ne-potribno-i-es-i-ukraini.html> [Дата звернення 04 лютого 2019].

Наемники ЧВК «Вагнера» воевали в Донбассе с 2014 года и были причастны к уничтожению ИЛ-76 – СБУ (2014) Доступно https://zn.ua/UKRAINE/naemniki-chvk-vagnera-voevali-v-donbasse-s-2014-goda-i-byli-prichastny-k-unichtozheniyu-il-76-sbu-262292_.html [Дата звернення 31 Січень 2019].

Новий керівник «ЛНР» зізнався у тісній співпраці з Сурковим (2017). Еспресо Доступно https://espreso.tv/news/2017/12/03/novyy_kerivnyk_quotlnrquot_ziznavsya_u_quottisniy_spirgraciqot_z_surkovym [Дата звернення 02 лютого 2019].

Осинина А., Глотова И. (2017). Развитие интеграции в аграрной сфере ЕАЭС к 2025 г. *Перспективы развития проекта ЕАЭС к 2025 году*. Специальный выпуск. Доступно <https://www.slideshare.net/RussianCouncil/2025-76977167> [Дата звернення 06 лютого 2019].

Пагіря О., Мотиль О. (2012). Росії не вдасться відновити імперію, оскільки тамтешній режим не має ні «твердої», ні «м'якої» сили. *Тиждень. UA* № 30 (247). Доступно <https://tyzhden.ua/Politics/56433> [Дата звернення 20 Січень 2019].

Призраки войны: как в Сирии появилась российская частная армия (2016). Доступно https://www.rbc.ru/magazine/2016/09/57bac4309a79476d9_78e850d [Дата звернення 06 лютого 2019].

Путін призначив нового «керуючого» ДНР і ЛНР (2018). Доступно https://gazeta.ua/articles/donbas/_putin-priznachiv-novogo-keruyuchogo-dnr-i-lnr/863488 [Дата звернення 02 Лютий 2019].

Указ Президента Российской Федерации от 14 сентября 1995 года № 940 «Об утверждении стратегического курса Российской Федерации с государствами-участниками Содружества Независимых Государств» (1995). Доступно <http://kremlin.ru/acts/bank/8307> [Дата звернення 31 Січень 2019].

Указ Президента Российской Федерации от 5 февраля 2010 г. N 146 "О Военной доктрине Российской Федерации" (2010). Доступно <https://rg.ru/2010/02/10/doktrina-dok.html> [Дата звернення 05 лютого 2019].

Українсько-російська газова домовленість: економічна оцінка (2006). Німецька консультативна група при уряді України Інституту економічних досліджень та політичних консультацій в Україні.

Федеральный закон Российской Федерации “О противодействии терроризму” (2016). Доступно <http://docs.cntd.ru/document/901970787> [Дата звернення 31 січня 2019].

Федеральный закон Российской Федерации «О ветеранах» (1995) N 5-ФЗ Доступно <http://docs.cntd.ru/document/9010197> [Дата звернення 31 січня 2019].

Хабермас Ю. (2005). *Политические работы*. Москва, Праксис. 368 с.

75 Russian military units that fight in Donbas (2016). Available from <https://www.youtube.com/watch?v=xfaxifCx94o> [Accessed 25 January 2019].

Hechter M. (1975) *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development, 1536-1966*. Berkeley: University of California Press.

Lonescu G. (1965) *The Break-up of the Soviet Empire in Eastern Europe*. Baltimore, MD: Penguin.

Malia M. (1999) *The Soviet Tragedy: A History of Socialism in Russia, 1917-1991*.

Russia/Ukraine-related Designations and Identifications (2017) U.S. Department of the treasury. Office of foreign assets control. Available from <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20170620.aspx> [Accessed 18 February 2019].

Samary C. (1988) *Plan, Market and Democracy*, Amsterdam, IIRE Note books for Study&Research.

SIPRI. Yearbook 2018. Armaments, Disarmament and International Security. Summary (2018) Stockholm International Peace Research Institute, 24 p.

Sørensen G. (2000) *Failed States III: Globalization and The Failed State*. In: *Sovereignty, Security, and State Failure*. Available from [http://www. comm. ucsb. edu/faculty/mstohl/failed_states/2000/papers/sorensen.html](http://www.comm.ucsb.edu/faculty/mstohl/failed_states/2000/papers/sorensen.html) [Accessed 25 January 2019].

Urban M., Igrunov V., Mitrokhin S. (1997) *The Rebirth of Politic sin Russia*. Cambridge.

References

75 Russian military units that fight in Donbas (2016) Available from <https://www.youtube.com/watch?v=xfaxifCx94o> [Accessed 25 January 2019].

Decree of the President of the Russian Federation No. 940 of September 14, 1995, "On Approving the Russian Federation's Strategic Course with the States Parties to the Commonwealth of Independent States". Available from [http://kremlin. ru/acts/bank/8307](http://kremlin.ru/acts/bank/8307) [Date of application 31 January 2019].

Decree of the President of the Russian Federation of February 5, 2010 N 146 "On the Military Doctrine of the Russian Federation" Available [https:// rg.ru/2010/02/10/doktrina-dok.html](https://rg.ru/2010/02/10/doktrina-dok.html) [Accessed 05 February 2019].

Documents of the Parliaments of Ukraine and Russia of the 1990s regarding the status of Crimea and the city of Sevastopol (1990) Ukrainian Institute of National Memory. Available from <http://www.memory.gov.ua/publication/dokumenti-parliamentiv-ukraini-ta-rosii-1990-kh-rokiv-shchodo-statusu-krimu-ta-mista-seva> [Accessed 11 February 2019].

Documents of the Parliaments of Ukraine and Russia of the 1990s regarding the status of Crimea and the city of Sevastopol. Ukrainian Institute of National Memory. Available from <http://www.memory.gov.ua/publication/dokumenti-parliamentiv-ukraini-ta-rosii-1990-kh-rokiv-shchodo-statusu-krimu-ta-mista-seva> [Accessed 11 February 2019].

Donbass concentration camps and mass graves (map by Security Service of Ukraine) (2014). Available <https://www.radiosvoboda.org/a/26620447.html> [Accessed February 03, 2019].

Donbass in ethno-political dimension (2014). Kyiv, Political and Ethnic Studies Institute named after I.F. Kurash of National Academy of Sciences of Ukraine. 579 p.

Dugin's geopolitics – without Ukraine there will be no Russia. Business. Media. Available from [https://bzns.media/foreign_policy/ Geopolitika_Dugina_bez_Ukrainy_ne_budet_i_Rossii-228099/](https://bzns.media/foreign_policy/Geopolitika_Dugina_bez_Ukrainy_ne_budet_i_Rossii-228099/) [Accessed February 10, 2019].

Elektsenkova E. (2017) *EAEU by 2025: priorities and expectations of Member States*. Working notebook. *Prospects for the development of the EAEU project by 2025. Special issue*. Available from [https://www.slideshare. net/RussianCouncil/ 2025-76977167](https://www.slideshare.net/RussianCouncil/2025-76977167) [Accessed 06 February 2019].

Erofeev I. (2018) *Alien War. How private military companies earn*. Forbes. Available from <http://www.forbes.ru/biznes/357417-chuzhaya-voyna-kak-zarabatyvayut-chastnye-voennye-kompanii> [Accessed 06 February 2019].

Federal Law of the Russian Federation "On Counter-Terrorism" (2016) Available from <http://docs.cntd.ru/document/901970787> [Accessed January 31, 2019].

Federal Law of the Russian Federation "On Veterans" (1995) N 5-FZ Available <http://docs.cntd.ru/document/9010197> [Accessed January 31, 2019].

Gerasimov V. (2013) The value of science in prediction. MIC. *All-Russian Weekly Newspaper* Iss. 8 (476). Available from <https://www.vpk-news.ru/articles/14632> [Accessed January 31, 2019].

Gerasimov V. (2016) On the experience of Syria. *Military Review*. September 11, 2016. Available from <https://topwar.ru/92056-po-opytu-sirii.html> [Accessed 2 February 2019].

Ghosts of War: How a Russian Private Army Appeared in Syria (2016) *RBC*. Available <https://www.rbc.ru/magazine/2016/09/57bac4309a79476d978e850d> [Accessed February 06, 2019].

Gorbulin analyzed in detail how Russia had been preparing for years of aggression against Ukraine. Even mass culture is an element of war (2016) Available from http://texty.org/pg/news/textynewseditor/read65583/Gorbulin_dokladno_proanalizuvav_jak_Rosija_rokamy_gotuvalasa [Accessed 10 February 2019].

Gribauskey explained why he blames Russia for terrorism (2014) Available from http://news.liga.net/en/news/politics/4172953-gr_bauskayte_poyasnila_chomu_zvinuvachu_ros_yu_v_terorizm.htm [Accessed 31 January 2019].

Gumilev L., Ermolaev V. (1992) Worse from illusions. *Alma Mater High School Journal* № 7-9.

Habermas Y. (2005) Political Works. Moscow, Praxis, 2005. 368 p.

Hechter M. (1975) *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development, 1536-1966*. Berkeley, University of California Press.

King C. (2001) Non-State States of Eurasia. *Constitutional Law: An Eastern European Review*. No. 4 (37). p. 366.

Kusa I., Janashia I. (2018) *The European Army: not real and not needed, both EU and Ukraine*. Ukrinform. Available <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2581412-evropejska-armia-ne-realno-i-ne-potribno-i-es-i-ukraini.html> [Accessed 04 February 2019].

Lonescu G. (1965) *The Break-up of the Soviet Empire in Eastern Europe*. Baltimore, MD, Penguin.

Malia M. (1999) *The Soviet Tragedy: A History of Socialism in Russia, 1917-1991*.

Mercenaries of Wagner PMC have been fighting in Donbass since 2014 and have been involved in the destruction of IL-76 – Security Service of Ukraine (2014) Available https://zn.ua/UKRAINE/naemniki-chvk-vagnera-voevali-v-donbasse-s-2014-year-i-byli-prichastny-k-unichtozheniyu-il-76-sbu-262292_.html [Accessed 31 January 2019].

Military Doctrine of the Russian Federation (2014) Available <https://rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html> [Accessed 05 February 2019].

Montreux document on relevant international law obligations and best practical methods of states concerning the functioning of private military and security companies in armed conflict (2008), Montreux, 34 p.

Osinina A., Glotova I. (2017) Development of integration in the agricultural sphere of the EEU by 2025. *Prospects for the development of the EAEU project by 2025. Special issue*. Available from <https://www.slideshare.net/RussianCouncil/2025-76977167> [Accessed 06 February 2019].

Pahiria O., Motyl O. (2012) Russia will not succeed in restoring the empire, since the regime there has neither "firm" nor "soft" power. *Magazine.UA*. No. 30 (247). Available <https://tyzhden.ua/Politics/56433> [Accessed 20 January 2019].

Putin has appointed a new "leader" of the DPR and LPR (2018) *Gazeta.ua*, Available https://gazeta.ua/articles/donbas/_putin-priznachiv-novogo-keruyuchogo-dnr-i-lnr/863488 [Accessed February 02, 2019].

Russia/Ukraine-related Designations and Identifications (2017) U.S. Department of the treasury. Office of foreign assets control. Available from <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20170620.aspx> [Accessed 18 February 2019].

Samary C. (1988) *Plan, Market and Democracy*, Amsterdam, IIRE Note books for Study&Research.

SIPRI. Yearbook 2018. Armaments, Disarmament and International Security. Summary (2018) Stockholm International Peace Research Institute, 24 p.

Sørensen G. (2000) Failed States III: Globalization and The Failed State. In: *Sovereignty, Security, and State Failure*. Available from http://www.comm.ucsb.edu/faculty/mstohl/failed_states/2000/papers/sorensen.html [Accessed 25 January 2019].

The new leader of the The Luhansk People's Republic confessed in close cooperation with Surkov (2017). Espresso Available from https://espresso.tv/news/2017/12/03/novyy_kerivnyk_quotlnrquot_ziznavsya_u_quottisniy_spivpraciquot_z_s_urkovym [Accessed February 02, 2019]

Ukrainian-Russian gas arrangement: an economic assessment (2006) German Advisory Group to the Government of Ukraine of the Institute for Economic Research and Policy Consulting in Ukraine. Available https://www.beratergruppe-ukraine.de/download/Beraterpapiere/2006/v4_eng.pdf [Accessed February 06, 2019].

Urban M., Igrunov V., Mitrokhin S. (1997) *The Rebirth of Politic sin Russia*. Cambridge.

Vermenich Ya. (2015) *Donbass as a Border Region: Territorial Dimension* Kyiv, Institute of History of Ukraine NAS of Ukraine, 989 p.

Zhukov Y. (2015) *Economy of the uprising in the East of Ukraine*. VoxUkraine, Available from <https://voxukraine.org/the-economics-of-rebellion-in-eastern-ukraine-ru/> [Accessed 07 February 2019].

Martsinko N.

SUPPORT FOR SECESSIONIST MOVEMENTS BY THE RUSSIAN FEDERATION IN EASTERN UKRAINE AND ITS IMPACT ON THE SECURITY OF EUROPE

The end of the Cold War caused the liquidation of the Soviet Union at the end of 1991 and a significant intensification of secessionist movements. For our country, this process had not become painless and has taken the form of fighting the former center. Because according to research commissioned by NATO in 2004 by scientists around the world, countries that are on the verge of breaking geopolitical platforms are not able to choose their future on their own because they are in multiple areas of influence. The article shows the support of the secessionist sentiment in the East of Ukraine by the Russian Federation. Using different tools, the aggressor country influences the activity and practically all spheres of life of Ukrainian society, including the economic sphere, which is shown to be the interest of all participants of

armed conflicts. Those wars that were driven by the ideology have come to naught, however, the number of armed conflicts and internal hostilities increased. The quantity of conflicts perpetrated by numerous armed groups within the state borders has increased. Ukraine couldn't insulate itself from the trend.

The armed conflict started by the eastern neighbor-aggressor has set new challenges for the Ukrainian people, which consisted not only of repelling the aggression, but also of maintaining and restoring order in the conflict zone. This permanent source of instability in the territories of Donetsk and Luhansk regions is of high intensity, characterized by considerable political violence and an extreme number of casualties. Secessionism in the East of Ukraine is substantially combined with separatism and terrorism. As a result, this led to the formation of quasi-entities: the Donetsk People's Republic and the Luhansk People's Republic. The Russian Federation, as a third party, has proven to be not only a direct aggressor but also a leading actor in supporting the separatist movement in the east of our country. For this purpose, the aggressor country, in addition to the generally accepted, used "hybrid" methods of conducting warfare, in particular, economic and geopolitical factors, the use of private military companies and other methods are disclosed in this article.

Keywords: secessionism, separatism, terrorism, «hybrid» aggression, economic component.